

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 24/09-44

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. mája 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť JUDr. S. W. a maloletej M. B., nar..., obe bytom B., zastúpených advokátom JUDr. M. P., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 38 P 151/2004 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. S. W. a maloletej M. B., nar..., na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 38 P 151/2004 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 38 P 151/2004 konať bez zbytočných prietáhov.

3. JUDr. S. W. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Maloletej M. B. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Bratislava III je p o v i n n ý uhradiť spoločne a nerozdielne JUDr. S. W. a maloletej M. B. trovy konania v sume 362,58 € (slovom tristošesťdesiatdva eur a päťdesiatosem centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. M. P., B.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. júna 2008 doručená sťažnosť JUDr. S. W. (ďalej len „sťažovateľka“) a maloletej M. B. (ďalej len „maloletá“, spolu aj „sťažovateľky“), obe bytom B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 38 P 151/2004.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že predmetom uvedeného konania, v ktorom sťažovateľky vystupovali ako účastníčky, je rozhodovanie o zmene zverenia maloletej do výchovy, o zákaze styku otca s maloletou, ako aj o návrhu na zvýšenie výživného na maloletú. Do dňa doručenia sťažnosti ústavnému súdu okresný súd rozhodol o návrhu otca maloletej na zmenu jej zverenia do výchovy tak, že konanie v tejto časti zastavil

(uznesenie okresného súdu zo 16. januára 2007). Okresný súd tiež rozhodol o návrhu sťažovateľky na zákaz styku otca s dieťaťom na pojednávaní 18. septembra 2007 rozsudkom, ktorým tento návrh zamietol. Rozsudok nebol v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu právoplatný.

Po prijatí sťažnosti uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 24/09-26 z 27. januára 2009 na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 20. februára 2009 predsedu okresného súdu, aby sa k sťažnosti vyjadril a aby ústavnému súdu oznámil, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci. Vyjadrenie predsedu okresného súdu bolo ústavnému súdu doručené 3. apríla 2009.

V doručenom vyjadrení predseda okresného súdu odkázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktoré priložil a v ktorom je uvedený prehľad úkonov súdu v predmetnej veci, pričom uviedol, že s týmto vyjadrením sa v plnom rozsahu stotožňuje. Taktiež súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Podľa názoru zákonnej sudkyne k dĺžke konania „prispeli okrem iného i obštrukcie spojené s prikazovaním veci príslušnému súdu a následným prenášaním príslušnosti na Okresný súd Bratislava III (tunajší súd), rovnako ako zaujatosť kolízneho opatrovníka, ktorý musel byť nahradený. Okrem toho pod predmetným spisovým označením je evidovaných 5 (päť) návrhov, ktoré vzájomne súvisia a sa ovplyvňujú. Ide o návrh na zmenu zverenia, návrh na zvýšenie výživného, návrh na zákaz styku, návrh na nariadenie predbežného opatrenia a návrh na výkon rozhodnutia. K pôvodným návrhom tak pribúdali ďalšie návrhy, ktoré musel súd zohľadniť a rozhodovať o nich v časovej a logickej súslednosti.“

Zákonná sudkyňa zdôraznila skutočnosť potreby prednostného rozhodovania o návrhoch na nariadenie predbežného opatrenia, ako aj skutočnosť, že sťažovateľka je sudkyňou Okresného súdu Bratislava IV, čo malo poznačiť priebeh pojednávania „s tým súvisiacimi námietkami“.

V závere vyjadrenia zákonná sudkyňa uviedla, že *„sa v tejto právnej veci konalo a koná plynule a priebežne a teda nedochádzalo a nedochádza k žiadnym prietahom a to i napriek tomu, že funkcie žiadneho právneho systému nie sú imúnne voči rizikám plynúcich zo vzostupných podnetov, alebo návrhov, ktoré nerešpektujú celkovú konštrukciu tej ktorej právnej kauzy“*.

Listom zo 6. apríla 2009 zaslal ústavný súd vyjadrenie predsedu okresného súdu právnenému zástupcovi sťažovateľiek na zaujatie stanoviska a súčasne ho požiadal o oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Právny zástupca sťažovateľiek doručil 29. apríla 2009 ústavnému súdu stanovisko, v ktorom oznámil, že sťažovateľky netrvajú na nariadení ústneho pojednávania vo veci. Podľa názoru sťažovateľiek *„nie je možné v žiadnom prípade akceptovať“* vyjadrenie zákonnej sudkyne (a predsedu okresného súdu), *„že k dĺžke konania prispela, okrem iného, i tá skutočnosť, že pod predmetným spisovým označením je evidovaných päť návrhov, ktoré vzájomne súvisia a sa ovplyvňujú... Z popisu jednotlivých úkonov súdu a účastníkov konania jednoznačne vyplýva, že súd mohol bez akýchkoľvek prekážok konať v konaniach, v ktorých sťažovateľky namietali prietahy, a že v nich nekonal bez náležitých dôvodov.“*

Sťažovateľky zotrvali na názore, *„že postup súdu nebol správny a že súd bol bezdôvodne nečinný v konaní o návrhu na zvýšenie výživného... a tiež v konaní o zákaz styku otca so sťažovateľkou M. B.. Zákonná sudkyňa mohla kedykoľvek vylúčiť návrh na zvýšenie výživného na samostatné konanie, aby sa poskytla maloletej sťažovateľke M. B. náležitá súdna ochrana jej oprávnených záujmov.“*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu

týkajúceho sa posudzovaného konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu zisťoval priebeh a stav konania v predmetnej veci.

V predloženom vyjadrení vypracovanom zákonnou sudkyňou je uvedený takýto prehľad úkonov okresného súdu v predmetnom konaní:

«č. l. 1 09. 01. 2004 návrh otca na zmenu zverenia podaný na Okresnom súde Bratislava IV

č. l. 17 06. 05. 2004 návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia podaný na Krajský súd v Bratislave

č. l. 22 30. 04. 2004 vec prikázaná Okresnému súde Bratislava III

č. l. 25 30. 06. 2004 vec doručená Okresnému súde Bratislava IV (správne malo byť Okresnému súde Bratislava III, pozn.)

č. l. 29 14. 07. 2004 vytýčenie termínu pojednávania na 23. 09. 2004

č. l. 31 05. 08. 2004 rozhodnutie o návrhu otca na nariadenie predbežného opatrenia z č. l. 17

č. l. 69 23. 09. 2004 termín pojednávania: obaja rodičia sa neustanovili - ospravedlnení a pojednávanie odročené na neurčito z dôvodu podania odvolania kolízneho opatrovníka proti uzneseniu o ustanovení kolízneho opatrovníka zo dňa

č. l. 81, 82 04. 01. 2005 návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia

č. l. 92 24. 01. 2005 rozhodnutie o návrhu otca na nariadenie predbežného opatrenia z č. l. 81 - 82

č. l. 96 14. 02. 2005 vytýčenie termínu pojednávania na 07. 04. 2005

č. l. 99 04. 08. 2004 návrh matky na zvýšenie výživného podaný na Okresnom súde Bratislava IV

č. l. 110 05. 11. 2004 uznesenie Krajského súdu o vylúčení sudcov Okresného súdu Bratislava IV. Vec bola prikázaná Okresnému súde Bratislava II. Vec došla Okresnému súde Bratislava II dňa 25. 11. 2004

č. l. 115 30. 12. 2004 vytýčenie termínu pojednávania na 31. 01. 2005 na Okresnom súde Bratislava II

č. l. 119 25. 01. 2005 odvolanie otca proti kolíznemu opatrovníkovi

č. l. 143 26. 01. 2005 matka doplnila návrh na zvýšenie výživného na Okresnom súde Bratislava II

č. l. 172 31. 01. 2005 na vytýčený termín pojednávania na Okresnom súde Bratislava II sa obaja rodičia neustanovili - ospravedlnení.

č. l. 174 31. 01. 2005 uznesenie Okresného súdu Bratislava II o prenesení miestnej príslušnosti na Okresný súd Bratislava III

č. l. 179 14. 03. 2005 spis odstúpený Okresnému súdu Bratislava III

č. l. 180 04. 08. 2004 návrh matky na zákaz styku otca s maloletou osobne podaný na Okresnom súde Bratislava IV.

č. l. 198 20. 10. 2004 vec predložená Okresným súdom Bratislava IV na rozhodnutie Krajskému súdu v Bratislave o námietke zaujatosti sudcov Okresného súdu Bratislava IV

č. l. 199 05. 11. 2004 uznesenie Krajského súdu v Bratislave 11 NcN/41/04, že sudcovia Okresného súdu Bratislava IV sú vylúčení z pojednávania a rozhodovania vo veci návrhu matky maloletej na zákaz styku otca s maloletou. Vec bola prikázaná Okresnému súdu Bratislava II. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 01. 03. 2005.

č. l. 215 05. 04. 2005 návrh otca na nariadenie predbežného opatrenia o úprave styku s maloletou. Okresným súdom Bratislava III návrh zamietnutý.

č. l. 219 06. 04. 2005 vyjadrenie otca k návrhu matky na zvýšenie výživného

č. l. 238 07. 04. 2005 termín pojednávania vo veci zmeny zverenia: výsluchy účastníkov. Pojednávanie bolo odročené za účelom nariadenia súdnoznaleckého dokazovania.

č. l. 265 30. 12. 2005 znalec požiadal o predĺženie lehoty na vypracovanie súdnoznaleckého posudku

č. l. 269 06. 03. 2006 spis doručený od súdneho znalca

č. l. 286 20. 04. 2006 uznesenie o vyúčtovaní odmeny znalca

č. l. 294 05. 09. 2006 vytýčenie termínu pojednávania na 24. 10. 2006

č. l. 303 24. 10. 2006 vytýčený termín pojednávania vo veci zmeny zverenia a zákazu styku. Otec ospravedlnení, matka prítomná. Pojednávanie odročené na termín 16. 11. 2006

č. l. 307 24. 10. 2006 doplnenie návrhu matky na zvýšenie výživného z č. l. 99, kde žiada úpravu výživného tri roky spätne, teda od 04. 08. 2001

č. l. 307 24. 10. 2006 zmena rozsahu styku matkou

č. l. 357 16. 11. 2006 vytýčený termín pojednávania na ktoré sa otec neustanovil -ospravedlnení s tým, že matka upraví svoj návrh ohľadom zákazu styku na úpravu styku. Pojednávanie odročené na 16. 01. 2007

č. l. 360 07. 12. 2006 podaním zo dňa 07. 12. 2006 sa matka maloletej domáhala „upraviť styk tak, že otec je oprávnený sa s maloletou stretávať počas školského roka každú prvú sobotu v mesiaci od 09:00 hodiny do 18:00 hodiny v nadväznosti na písomne podaný návrh zo dňa 23. 10. 2006, o zákaze styku otca s maloletou, ktorý bol zmenený písomným podaním...“

č. l. 361 17. 02. 2006 stanovisko právnej zástupkyne matky v ktorom nežiada zákaz styku a ani úpravu styku vzhľadom na to, že maloletá má záujem stretávať sa s otcom a jej rozumová a duševná vyspelosť 14 rokov jej umožňuje toto posúdiť. Napriek tomu žiada upraviť styk vzhľadom na jej záujem.

č. l. 369 16. 01. 2007 vytýčený termín pojednávania na ktorom otec berie svoj návrh na zmenu zverenia z 09. 01. 2004 späť a žiada upraviť styk s čím matka súhlasí. Pojednávanie odročené na termín dňa 06. 03. 2007 Matka svoj návrh na zákaz styku mení na úpravu styku.

č. l. 389 06. 03. 2007 právny zástupca otca žiada lehotu na uzatvorenie rodičovskej dohody vo veci zvýšenia výživného a zákaze styku

č. l. 390 06. 03. 2007 vytýčený termín pojednávania: rodičia sa neustanovili - ospravedlnení s tým, že právny zástupcovia rodičov založia do spisu dohodu rodičov o úprave styku otca s maloletou. Pojednávanie odročené na 12. 04. 2007

č. l. 394 12. 04. 2007 vytýčený termín pojednávania: rodičia sa neustanovili - ospravedlnení, ako i právna zástupkyňa matky. Pojednávanie odročené na termín 17. 05. 2007 s tým, že právna zástupkyňa matky zabezpečí účasť maloletej na pojednávaní

č. l. 400 17. 05. 2007 rodičia sa neustanovili - ospravedlnení. Účasť maloletej nebola zabezpečená. Pojednávanie odročené na termín 18. 09. 2007.

č. l. 408 18. 09. 2007 termín pojednávania vo veci zákazu styku. Vyjadrenie maloletej M. Rozsudok vo veci zákazu styku

č. l. 419 02. 01. 2008 odvolanie matky proti rozsudku z č. l. 408

č. l. 423 25. 01. 2008 vyjadrenie otca k odvolaniu matky

č. l. 430 10. 03.2008 spis doručený Krajskému súdu v Bratislave na rozhodnutie o odvolaní z č. l. 419

č. l. 438 26. 06. 2008 spis vrátený Krajským súdom v Bratislave

č. l. 439 10. 12. 2008 vytýčenie termínu pojednávania o zákaze styku na 12. 02. 2009

č. l. 442 09. 12. 2008 zaslание spisu Ústavnému súdu Slovenskej republiky

č. l. 442a 27. 01. 2009 spis vrátený Ústavným súdom Slovenskej republiky

č. l. 449 12. 02. 2009 termín pojednávania; rodičia sa neustanovili - ospravedlnení.

Súd konanie o úprave styku zastavil

č. l. 454 05. 03. 2009 podanie právnej zástupkyne matky

č. l. 458 23. 03. 2009 dopyt zákonnej sudkyne na PZ matky

č. l. 459 23. 03. 2009 odvolanie matky proti uzneseniu z č. l. 449.»

Ústavný súd navyše z vyžiadaného súdneho spisu zistil tieto ďalšie úkony účastníkov konania a okresného súdu majúce význam pre rozhodnutie o sťažnostnom návrhu sťažovateliek:

- právna zástupkyňa sťažovateľky doručila okresnému súdu 17. februára 2006 úpravu svojho návrhu zo 4. augusta 2004 na zákaz styku otca s maloletou. Petit upraveného návrhu smeroval iba k úprave styku maloletej s navrhovateľom,

- právna zástupkyňa sťažovateľky doručovala 21. augusta 2006 okresnému súdu žiadosť o nariadenie pojednávania,

- okresný súd uznesením č. k. 38 P 151/2004-297 z 25. septembra 2006 zamietol návrh navrhovateľa z 5. apríla 2005 na vydanie predbežného opatrenia,

- na pojednávaní 18. septembra 2007 sťažovateľka uviedla, že trvá na svojom pôvodnom návrhu na zákaz styku navrhovateľa s maloletou (č. l. 409). Okresný súd po vypočutí účastníkov i kolízneho opatrovníka rozsudkom zamietol návrh sťažovateľky na zákaz styku navrhovateľa s maloletou,

- lehota na vyhotovenie rozsudku vyhláseného na pojednávaní 18. septembra 2007 bola predsedom okresného súdu na žiadosť zákonnej sudkyne z dôvodu jej pracovnej

zaťažnosti dvakrát predĺžená (písomné vyhotovenie rozsudku bolo účastníkom konania doručené 26. novembra 2007, 29. novembra 2007 a 14. decembra 2007),

- Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) vrátil okresnému súdu 26. júna 2008 spis predložený na rozhodnutie o odvolaní proti rozsudku z 18. septembra 2007 s odôvodnením, že bolo rozhodnuté len o návrhu sťažovateľky na zákaz styku otca s maloletou, a na úpravu styku s maloletou bude preto ešte potrebné rozhodnúť „*a potom spis opätovne predložiť odvolaciemu súdu.*“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup žalovaného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Základnými kritériami pre hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná pre rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v konaní vedenom na okresnom súde ide o zvýšenie výživného na maloleté dieťa a o zákaz, prípadne úpravu styku rodiča s maloletým dieťaťom (v časti o zmene zverenia maloletej bolo konanie zastavené). Návrhy uvedeného typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a ich metodika pri rozhodovaní o týchto návrhoch je dostatočne jasná a podopretá ich stabilizovanou judikatúrou. Ústavný súd vychádzajúc zo spisového materiálu konštatuje, že vec v zásade nie je právne ani skutkovo zložitá. Istá miera časovej náročnosti je daná nariadeným znaleckým dokazovaním a kumuláciou viacerých návrhov v predmetnom konaní.

Pri posudzovaní podľa druhého kritéria používaného pri hodnotení prípadných zbytočných priet'ahov v konaní ústavný súd dospel po preskúmaní vyžiadaného súdneho spisu k záveru, že spomalenie priebehu konania čiastočne spôsobovali procesné návrhy účastníkov konania (predovšetkým návrhy na nariadenie predbežného opatrenia), ako aj proces ustanovovania kolízneho opatrovníka, keďže tento proti uzneseniu o jeho ustanovení podal odvolanie, o ktorom bolo potrebné rozhodnúť. Posudzovanie druhého kritéria ústavným súdom bolo ovplyvnené i zmenami návrhu na úpravu styku maloletej s jej otcom, ktoré realizovala s'ťažovateľka (návrh na zákaz styku bol neskôr zmenený na návrh na úpravu styku a napokon sa s'ťažovateľka vrátila k pôvodnému návrhu na zákaz

styku). Účastníkom konania treba tiež pričítať jeho spomalenie z dôvodu ich neúčasti na pojednávaniach (16. novembra 2006, 6. marca 2007 a 12. apríla 2007).

Postup okresného súdu ako tretie kritérium pri posúdení porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné prietahy. Vychádzal pritom z porovnania prehľadu úkonov súdu vo veci obsiahnutého vo vyjadrení predsedu okresného súdu a z vlastných zistení z vyžiadaného súdneho spisu.

Najdlhšie trvajúcim obdobím bezdôvodnej nečinnosti okresného súdu bol časový úsek od 7. apríla 2005, keď okresný súd nariadil vo veci znalecké dokazovanie, do 23. decembra 2005, keď uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania a o ustanovení znalca bolo spolu so súdnym spisom doručené znalcovi (8 a pol mesiaca).

Bezdôvodnou nečinnosťou okresného súdu sa posudzované konanie vyznačovalo aj v období od 6. marca 2006, keď bol okresnému súdu doručený znalecký posudok ustanoveného znalca, do 24. októbra 2006, keď sa uskutočnilo pojednávanie vo veci (7 a pol mesiaca). V tomto období okresný súd vykonal jediný úkon vo veci, keď uznesením č. k. 38 P 151/2004-297 z 25. septembra 2006 zamietol návrh navrhovateľa v konaní z 5. apríla 2005 na nariadenie predbežného opatrenia. Pritom i samotný časový odstup uznesenia o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia od podania tohto návrhu (viac ako 17 mesiacov) svedčí v prospech záveru o nedostatkoch v činnosti okresného súdu v predmetnom konaní.

Za nedostatok z pohľadu rešpektovania základného práva sťažovateliek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov považuje ústavný súd aj odročenie pojednávania 24. októbra 2006 pre ospravedlненú neúčasť navrhovateľa. Vzhľadom na to, že na pojednávaní boli prítomní právni zástupcovia oboch strán, podľa názoru ústavného súdu nič nebránilo okresnému súdu vo veci konať. Dôkazom toho je aj skutočnosť, že za rovnakej prítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov (neprítomný bol len

navrhovateľ) okresný súd na pojednávaní 16. januára 2007 vo veci konal, ba dokonca rozhodol o čiastočnom zastavení konania.

Rovnaký záver ústavný súd zaujal aj pokiaľ ide o pojednávanie 17. mája 2007. Z účasti na pojednávaní sa ospravedlnili navrhovateľ i sťažovateľka, no prítomní boli ich právni zástupcovia, preto nebolo prekážky, pre ktorú by okresný súd vo veci nemohol konať. V dôsledku tohto nesprávneho postupu okresný súd 17. mája 2007 odročil pojednávanie na 18. september 2007, čím sa konanie predĺžilo o 4 mesiace.

Ústavný súd ku skutočnostiam zisteným z vyžiadaného súdneho spisu tiež uvádza, že aj keď správanie štátneho orgánu spôsobujúce zbytočný priesťah sa obvykle prejavuje nečinnosťou orgánu s právomocou konať o veci, pre splnenie účelu práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov je právne významné akékoľvek správanie štátneho orgánu. To znamená, že aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva podľa čl. 48 ods. 2, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (I. ÚS 17/99, II. ÚS 33/99).

V tomto zmysle ústavný súd poukazuje na postup okresného súdu pri dispozičných úkonoch sťažovateľky, ktorá návrhom doručeným Okresnému súdu Bratislava IV 4. augusta 2004 žiadala zákaz styku otca s maloletou. Po prenesení príslušnosti na rozhodnutie o tomto návrhu na okresný súd právna zástupkyňa sťažovateľky doručila 17. februára 2006 okresnému súdu podanie označené ako „*Oznámenie o právnom zastupovaní, vyjadrenie a úprava petitu*“, v ktorom je uvedené, že sťažovateľka „*sa rozhodla upraviť svoj návrh*“ tak, že nežiadala styk maloletej s otcom zakázať, ale ho upraviť. Na pojednávaní 18. septembra 2007 však právna zástupkyňa sťažovateľky vzhľadom na nové skutočnosti uviedla, že trvá „*na našom pôvodnom návrhu na zákaze styku otca s mal. M. a netrváme na zmene zákazu styku na úpravu styku...*“.

Oba tieto dispozičné úkony mal okresný súd posudzovať podľa ich obsahu, teda ako zmeny návrhu na začatie konania podľa § 95 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb.

Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), a mal o ich pripustení rozhodnúť uznesením. Právnym následkom nesplnenia tejto povinnosti bolo konanie o dvoch návrhoch sťažovateľky (návrh na zákaz styku a návrh na úpravu styku), čo viedlo k vráteniu spisu krajským súdom okresnému súdu 26. júna 2008 potom, ako spis okresný súd predložil na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku, ktorým okresný súd na pojednávaní 18. septembra 2007 jej návrh na zákaz styku s maloletou zamietol. Krajský súd svoj postup zdôvodnil tým, že „*prvostupňový súd nerozhodol o celom návrhu, keď rozhodol len o zákaze styku a o úprave styku nerozhodol*“.

Uvedený postup okresného súdu vyznačujúci sa nesústreďenou a neefektívnou činnosťou považuje ústavný súd za nesprávny, ktorý v konečnom dôsledku viedol k predĺženiu konania od 10. marca 2008, keď bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní, do 12. februára 2009, keď sa uskutočnilo pojednávanie vo veci, na ktorom okresný súd konanie o úprave styku zastavil (11 mesiacov).

Ústavný súd konštatuje, že konanie na okresnom súde vo veci návrhu sťažovateľky na úpravu styku a na zvýšenie výživného trvá od 14., resp. 15. marca 2005, keď došlo k doručeniu predmetných spisov z Okresného súdu Bratislava II okresnému súdu vzhľadom na prenesenie príslušnosti, teda viac ako 4 roky. Ústavný súd s poukazom na už uvedené zistil, že na takto vymedzenej dĺžke konania sa okresný súd svojou nečinnosťou a nesústreďeným a neefektívnym postupom podieľal v rozsahu viac ako 2 roky a 7 mesiacov.

V tejto súvislosti už ústavný súd viackrát uviedol, že ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniam o týchto vzťahoch majú príslušné súdy venovať mimoriadnu starostlivosť, pretože dĺžka napadnutého konania závažne ovplyvňuje zabezpečenie základných životných potrieb týchto detí (napr. I. ÚS 194/03).

Aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že tento súd medzi veci, pri ktorých sa zohľadňuje aj predmet konania, zaraďuje aj vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, preto konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu

starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (H. v. Spojené kráľovstvo z 8. júla 1987, séria 120-A, § 85).

Uvedený postup okresného súdu v posudzovanom konaní nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. To napokon viedlo aj k nedodržaniu zákonnej lehoty určenej podľa § 176 ods. 3 OSP na rozhodnutie vo veci starostlivosti o maloletú.

Ústavný súd neprijal argumentáciu žalovaného súdu o náročnosti prebiehajúceho konania v dôsledku toho, že sa v ňom rozhoduje o viacerých vzájomne súvisiacich a ovplyvňujúcich sa návrhoch. Procesné predpisy dávajú konajúcemu súdu do rúk nástroje na riešenie takejto náročnosti, a to predovšetkým v inštitúte vylúčenia veci na samostatné konanie (§ 112 ods. 2 OSP). Okresný súd túto možnosť nevyužil, čo nepotvrďuje odôvodnenosť jeho obrany.

Aj napriek podielu účastníkov konania na pretrvávajúcom stave právnej neistoty ústavný súd dospel k záveru, že zistená dĺžka nečinnosti okresného súdu v pomere k celkovej dĺžke posudzovaného konania zakladá právomoc na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy i práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Sťažovateľky v petite svojej sťažnosti navrhli takéto rozhodnutie, preto ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateliek garantovaného im čl. 48 ods. 2 ústavy i práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj ich žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Sťažovateľky požiadali o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia („*spoločne a nerozdielne*“) v sume 100 000 Sk, teda po prepočte 3 319,39 €.

Ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení, berúc do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateliek, ale aj ich správanie počas predmetného konania a skutočnosť, že bolo konštatované porušenie označeného základného práva, považuje za primerané priznať každej zo sťažovateliek sumu 1 000 € (bod 3 a 4 výroku nálezu), pričom vzhľadom na ich samostatné procesné postavenie nepovažoval v tomto prípade za dôvodné priznať toto finančné zadost'učinenie spôsobom, ako to navrhovali sťažovateľky, teda spoločne a nerozdielne.

Pri určovaní primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu.

IV.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľkám vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom JUDr. M. P. Advokát vykonal dva úkony právnych služieb pre každú zo sťažovateľiek, a to prevzatie a prípravu zastupovania a písomné podanie (sťažnosť). Ústavný súd nepriznal trovy právneho zastúpenia za stanovisko doručené právnym zástupcom sťažovateľiek ústavnému súdu 29. apríla 2009, pretože toto podanie neobsahovalo žiadne nové skutočnosti či právne názory, ktoré mohli mať vplyv na rozhodnutie ústavného súdu.

Úkony právnej služby boli vykonané v roku 2008. Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa ustanovení § 11 ods. 2 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 19 056 Sk pre úkony v roku 2008), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2008 odmenu v sume 105,42 € (3 176 Sk), spolu teda 421,68 €. Podľa § 13 ods. 3 vyhlášky sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Prevzatie a prípravu zastupovania a vypracovanie písomného podania ústavný súd posúdil ako spoločný úkon advokáta pri zastupovaní (dvoch) sťažovateľiek, preto základnú sadzbu tarifnej odmeny po jej znížení určil v celkovej sume 337,34 €. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál za štyri úkony právnej pomoci, teda štyrikrát 6,31 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľkám náhradu trov právneho zastúpenia v sume 362,58 € (bod 5 výroku nálezu), pričom okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľiek (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. mája 2009